

Sophie:43

ISSN 1602-9631

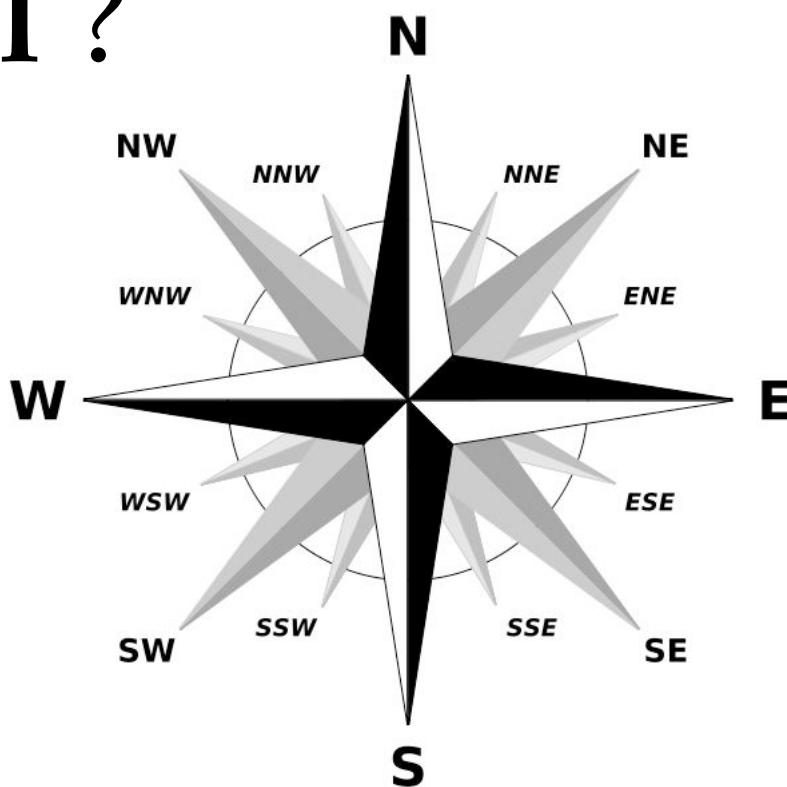
Hvad betyder kardinal ?

FAGSPROG

af Claus Houlberg

CARDO, (lat. egtl. 'hængsel, det, hvorm noget drejer sig', dvs. 'vendepunkt, akse, grænse'), nord/sydgående linjer i det romerske landmålingssystem, som inddelte de romerske byer og deres opland i parceller. I byens centrum krydsede den nord/sydgående hovedlinje, *cardo maximus*, den øst/vestgående, *decumanus maximus*.

Dette er den leksikalske og etymologiske definition af ordet, som det astrologiske begreb *kardinal* kommer af. Kardinal er et ord med betydelig anvendelse i astrologien, men ikke i andre divinations-teknikker så som tarot, numerologi, håndlæsning osv.. Astrologer omtaler det i 'kardinal huse', der jo netop

ligger nord-syd og øst-vest samt i 'kardinal tegn', der er de korresponderende tegn, som ligger ved henholdsvis solhverv og jævndøgn. Solen definerer her årstiderne ved at stå i verdenshjørnerne. På en ejendommelig måde synes dette begreb, *kardi-*

nal, at være knyttet til romersk byplanlægning, en sammenhæng man næppe umiddelbart kunne forestille sig. Alligevel er koblingen meningsfuld, og den kan endda bidrage til en bedre forståelse af den astrologiske brug af begrebet.

Romersk byplanlægning

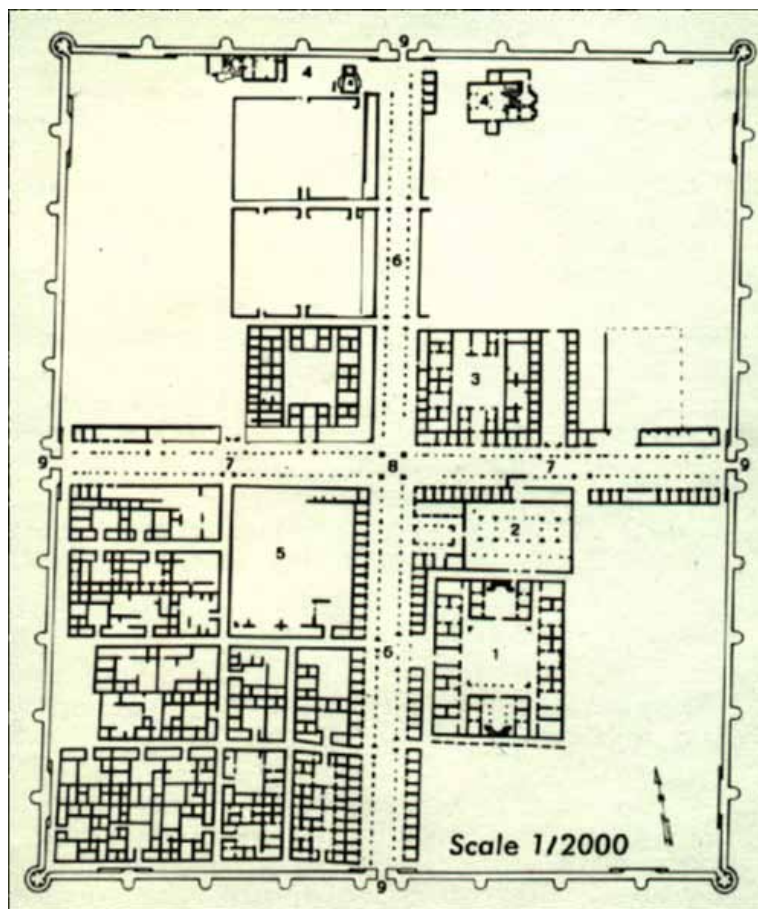
Hosstående ses, hvordan den romerske by Anjar var anlagt efter dette skema. Den nord-syd gående gade blev kaldt *cardo* eller *cardo maximus*, mens den store øst-vest gående gade hed *decumanus* eller *decumanus maximus*. Der, hvor *cardo maximus* og *decumanus maximus* krydsede hinanden i byens midte, lå *forum*, stedet, hvor alle mødtes.

CARDO betegner altså byens hovedakse – den nordsyd-gående – hvilket er en helt bevidst parallel til Jordens akse. Begrebet *kardinal* betyder dermed både konkret og i overført betydning "den akse, som alt drejer sig om".

I astrologien kender vi denne som den syd-nordgående MC-akse. Maritimt, som i vindrosen på forsiden, bliver både den nord-sydgående og den øst-vestgående akse kaldt for 'de kardinale retninger'.

DECUMANUS - den øst-vest-gående gade eller akse i de romerske byer - har en mere gådefuldt oprindelse til sit navn. Nogle mener, at navnet har noget med tallet 10 (latin: *decem*) at gøre, men det står uklart hvorfor. Andre fortæller, at navnet betyder 'stor' ... altså blot 'storegade' ... men udtrykket *decu-manus* stammer i virkeligheden fra havet ved Epidauros og Den Saroniske Bugt, der var meget kendt i antikken.

Her sagde romerne, at hver tiende bølge var den største og den brusede mest voldsomt op ad klipperne. Den blev kaldt *Fluctus Decumanus* og betyder ordret 'den tiende' (bølge), som er den største. Derfor er begge af de nævnte betydninger af

ordet rigtige, og derfor fik den største tværgående gade kæle-navnet 'decumanus'.

Bølger langs akserne

For helt at forstå tankegangen, må man kende til den praktiske side af romersk byplanlægning. Ved anlægget af en ny by eller en militærforlægning anlagde man først den nordsyd-gående *cardo*. Når den var anlagt, fulgte resten et fast skema med sidegader på tværs af akserne og yderligere deling i parceller.

Heraf kommer den overførte betydning af *kardinal* (egentlig: *cardo*-agtig) som 'den første' eller 'den vigtigste' eller 'den ledende'. De sidenhen anlagte tværgående gader løb i overført

betydning løb som bølger langs denne længdeakse. Den største af disse 'bølger' blev kaldt *Decumanus* (egentlig: tiende-bølgen) og var gerne den næste gade, der blev anlagt.

Vender vi tilbage til astrologien, så kan vi altså se en afspejling af romersk tænkning i begrebet *kardinal*, der jo astrologisk handler om vilje, formål, hensigt, retning, kurs. Når først den er valgt, er resten konsekvenser heraf. 🍏

KILDER

- <http://referenceworks.brillonline.com/>
- <http://almashriq.hiof.no>
- <http://www.ebooksread.com> (on euripides)

Fransk astrologi (3)

20. årh. midte

De forudgående afsnit af denne artikelserie er:

(1) 1800-tallet, bragt i *Sophie*:40 (s.6)

(2): 20. årh. begyndelse, bragt i *Sophie*:42 (s.7)

FAGHISTORIE

af Patrice Guinard
(ovs. af Leena Wåle)

Henri-Joseph GOUCHON

(pseudonym Sélénus)
født den 1. marts 1898 kl. 07:30
i Roreto Chisone (tæt ved Pinerolo, Italien), 45N59 & 07Ø06
(død i 1978). (Kilde Jacques de Lescaut, 1994, via Cahiers Astrologiques, 195)

Sammen med Jacques Reverchon er han forfatter til den berømte *Dictionnaire astrologique* (Paris 1935-1937-1940, 3. bind; Paris, Dervy, 1975). Tilhænger af den tredobbelte dominant (elemental, zodiakal og planetarisk).

Léon LASSON

født den 17. september 1901 i Saint-Bueil (tæt ved Chambéry), 45N29 & 05Ø41 (død i 1989). (Kilde: Jacques de Lescaut, 1994, via Patrice Louaisel i tidskriftet *Astrolabe*, 16)

Forfatter til *Astrologie mondiale: Quinze ans de paix sur l'Europe* (Bruxelles, Demain, 1938). Dette forsøg på at rehabilitere "forudsigelser" i mundan astrologi er en sand fiasko (cf. ligeledes Gabriel Trarieux d'Egmont: *Que sera 1939?* (Paris, Flammarion, 1938).

Hans bedste værk: *Ceux qui nous guident* (Paris, René Debresse, 1946,) der indeholder mere end 500 personers fødselsdata, kommer til senere at influere på Michel Gauquelins arbejder. Lassons statistiske forskning, der også anvendes på planeternes daglige cyklus, og ikke kun på planeternes årlige cyklus som så ofte hos Choissard og Krafft, forudsiger Gauquelins "kurver" og understreger en tilstedeværelse, der er hyppigere end gennemsnittet, af en bestemt planet i nærheden

dr.phil. Patrice Guinard

HOSSTÅENDE tekst er tredje del af en gennemgang af den moderne franske astrologis markante skikkelser ved dens begyndelse i 1800-tallet. Den er oversat af astrolog og cand.mag. i fransk, Leena Wåle.

Danske astrologer ved som hovedregel ikke meget om fransk astrologi, selv om den var afsæt for mange ældre astrologer og astrologiske tekster. Eksempelvis var J. Fr. Schroeters tekst i *Salmonsens Leksikon* i 1915, som var almenhedens introduktion til emnet på vores eget sprog, baseret på Fomalhaut (Se *SOPHIE*:39).

Patrice Guinard fik sin doktor-diputats om astrologiens filosofi antaget på Sorbonne i 1973. Siden har han drevet Centre Universitaire de Recherche en Astrologie, forkortet CURA. Centeret har en flersproget hjemmeside, der er en af de væsentligste kilder til dokumentation af astrologiens udbredelse og indhold i dag.

-red

af en akse, der går specifikt på Natis beskæftigelse: Mars hos militærpersoner, Saturn hos videnskabsmænd, sågar også Venus hos kunstnere eller endog Neptun hos mystikere.

Alexandre VOLGUINE

født den 3. marts 1903 (Gregoriansk tid) kl. 05:45 i Novaja Praga (nær Kirovograd, Ukraine) 48N33 & 32Ø54 (død i 1976). (Kilde: Jacques de Lescaut, 600 Personnalités des Poissons, Bruxelles, 1982).

Belæst historiker og foranstalter af oversættelse af ældgamle tekster, grundlægger af *Cahiers Astrologiques* (Nice) i 1938, sandsynligvis det bedste franske astrologiske tidsskrift, som udkommer helt frem til 1983.

Rehabiliterer fødselshoroskopets planetherskere og udvikler teknikken med "planeternes ramme" (der nærmer sig tyskeren Wittes midtpunkter).

Forfatter til *Astrologie Lunaire* (Nice, Cahiers Astrologiques, 1936; Paris, Dervy, 1972) og især til *L'Ésotérisme de l'astrologie* (Paris, Dangles, 1953). Volguine, der er modstander af statistiske undersøgelser, undsagde den astrologi, der var en vildledt og uren astrologi, og som gik på akkord og gjorde indrømmelser til "den moderne

mentalitet, som grænser til materialisme" (p. 18). Og han gjorde krav på en metafysisk, transhistorisk og transkulturel opfattelse af astrologien, der ville integrere de indiske, kinesiske og mexicanske bidrag.

Hans bedste tekst er og bliver *L'astrologie chez les Mayas et les Aztèques* (Nice, Cahiers Astrologiques, 1946), der også citeres af Lester Ness i hans kommenterede bibliografi af Volguines værk: *Written in the Stars: Ancient Zodiac Mosaics* (Warren Center (Pennsylvania), Shangri-La Publications, 1999, p. 220), der er en videreførelse af hans doktordisputats fra 1990.

Volguines astrologi er ganske vist blevet noget forældet, og hans skema over de planetariske faktoreres værdighed, der stadig bruges, udviser nogle væsentlige, ofte lovlig fantasifulde grundtoner.

Jean-Gaston VERDIER

født den 6. august 1886 kl. 05:27 i Tourcoing, 50N43 & 03Ø09 (dødstidspunkt ukendt).

(Kilde: De Herbais de Thun, 1944).

Ingeniør, forfatter til *Ce que disent les astres* (Paris, Stock, 1940; Stock, 1970). Dette er en klassisk håndbog, der i det væsentligste lader sig inspirere af tyskeren Herbert von Klöcklers arbejder.

Jacques REVERCHON

født den 27. marts 1909 kl. 00:43 i Paris (dødstidspunkt ukendt). (Kilde: De Herbais de Thun, 1944).

Ifølge Jacques Halbronn født kl. 12:30 i Paris' 6. arrondissement.

Fast støtte til *les Cahiers Astrologiques* (både under sit eget navn og under forskellige pseudonymer som Gerson-Lacroix, Brûlard, J.R. Scribe, Scrutateur). Han bidrager ligeledes til 2. bind af Gouchons *Dictionnaire astrologique*, og han er ligeledes medforfatter til dettes supplement: Kraffts beundrede værk om cykliske efemerider.

Han er endvidere forfatter til en tosproget brochure *Valeur des jugements et pronostics astrologiques* (Yerres, 1971), der er en radikal kritik af astrologiske forudsigelser (og navnlig af André Barbaults arbejder).

Han deltager i kontrollen af fødselsdata for Gauquelins laboratorium (L.E.R.R.C.P.), og også i 1983 i Françoise Schneider-Gauquelins tidsskrift.

Han konkluderer i sit værk om statistiske undersøgelser *La vérité sur l'astrologie* (Paris, Cahiers Astrologiques, 1978, p. 70), at "astrologien udgør et enormt forskningsområde, der i århundreder har fået lov at ligge brak, til stor nytte for drømmere og charlataner. (...) Det er forbløffende, at man i en tidsalder, hvor man mobiliserer gigantiske summer til udnyttelse af landområder, da nægter at hellige blot en smule tid - bortset fra den, som ødsles på sarkastiske og forhastede vurderinger, der fremføres som fakta, og som en dag ikke vil være mere gyldige end de domme, der afsagdes af den afdøde Inkvisition - på denne fascinerende og mystiske forbindelse mellem mennesket og dets kosmiske miljø."

I sit hovedværk *Notions d'astrologie* (Paris, Dangles, 1946) siger han: "Vi må gentænke astrologien. førend vi kan

begynde at bevise den." (p. 9)

Armand BARBAULT

(Pseudonym: Rumélius)
født den 2. april 1906 kl. 09:51
i Champoulet (tæt ved Briare),
47N40 & 02Ø55 (død i 1974).

(Kilde: Jacques de Lescaut,
1994, via tidsskriftet Cahiers
Astrologiques, 149).

Storebror til André Barbault.
Han var ingeniør og alkymist
og forfatter til *L'or du millième
matin* (Paris, J'ai lu, 1970).

Hans første astrologiske artik-
ler udkommer i 1936 i tidsskrif-
tet *Consolations*.

Forfatter til afhandlingen
*Technique de l'interprétation:
Les bases naturelles de l'astro-
logie* (Paris, France-Belgique,
1947; Dervy 1986).

Claire SANTAGOSTINI

født den 9. maj 1898 kl. 07:00
i Paris (død i 1986). (Kilde:
Jacques de Lescaut, 1994, via
Patrice Louaisel, i tidsskriftet
Astrolabe, 16).

Hun var den højt estimerede
leder af et kollegium, og blev
påvirket af Marcel Jousse's an-
tropologi, og forfatter til adskil-
lige didaktiske værker, som er
let tilgængelige for begyndere,
bl.a. *Initiation à l'astrologie glo-
bale* (Paris, éd. Traditionnelles,
1976), skrevet på grundlag af

hendes forelæsninger gennem
vinteren 1953-54), og *Assimil
astrologique*, Paris, éd. Traditi-
onnelles, 1969; 1977).

I hendes teoretiske hovedværk
L'horoscopie cartésienne (Paris,
éd Traditionnelles, 1965), kaster
hun sig ud i en refleksion over
analogien, der burde udtrykke
"en forbindelse, men ikke en
lighed", p. 41), og over sym-
bolet: "Vi er ikke enige med de
astrologer, der mener, at Sym-
bolet (der ene og alene er tradi-
tionelt, og i øvrigt ikke define-
ret) er et tilstrækkeligt grundlag
for astrologien, hvilket skulle
give det værdi, ikke blot som
et begreb med universel værdi,
men også skulle være årsagen.
Dette er med udgangspunkt i
selve tanken uacceptabelt. (p.
159-160). Hun placerer sig
inden for "den rene filosofiske
tankes område", som hun stiller
over for Nicolas "videnskabe-
lige tænkemåde" (p. 58), og
ligeså over for André Barbaults
empiriske forskning (p. 25).

MIN MENING: "Santa"
anbefaler, i lighed med Dom
Néroman, og med Descartes (!)
at gøre fuldstændigt op med
fortiden for at genopbygge
astrologien. Som astrolog og
filosof fremfører hun den idé,
at udøvelsen af astrologi i sin
inderste kerne er reflekterende
(på én gang teoretisk og prak-
tisk), hvilket forudsætter en per-
manent konfrontation mellem
den astrologiske talestrøm og
virkeligheden. Desuden kritise-
rer hun steriliteten ved den rå
empirisme, som ikke vil kunne
ende ud i en model. En anden
af hendes idéer, der er mindst
lige så vigtig, vedrører nødven-
digheden af en konstruktivistisk

tilnærmelse til temaet via dets
globale tydning, hvilket kræver
en hierarkisk opstilling af fakto-
rerne (planeternes værdighed),
en underordning af planeterne
i forhold til hinanden (i følge
begrebet "planetkæder"), og til
sidst en forenkling af temaet,
uden hvilken denne globali-
sering ville forblive uden for
sindets fatteevne. Dette resultere-
r i en kritik af de almindelige
håndbøger: "Alle disse tydnings-
begreber [planeter i tegn, plane-
ter i huse, aspekter...] har en vis
værdi som dokumentation, men
også kun som dokumentation."
(in *Cahiers Astrologiques*, 104,
1963, p. 175). Disse udmær-
kede idéer fik en afgørende
indflydelse på en hel generation
af udøvere og affødte en art
fransk egenart. Claire Santago-
stini er den første store dame i
fransk astrologi, og interessen
for hendes ældre "søster" udi
astrologien, Janduz, alias Jeanne
Duzéa (1874 - 1954), er og
bliver mindre.

...fortsættes

Tidszonernes historie

ASTRONOMI

af Claus Houlberg

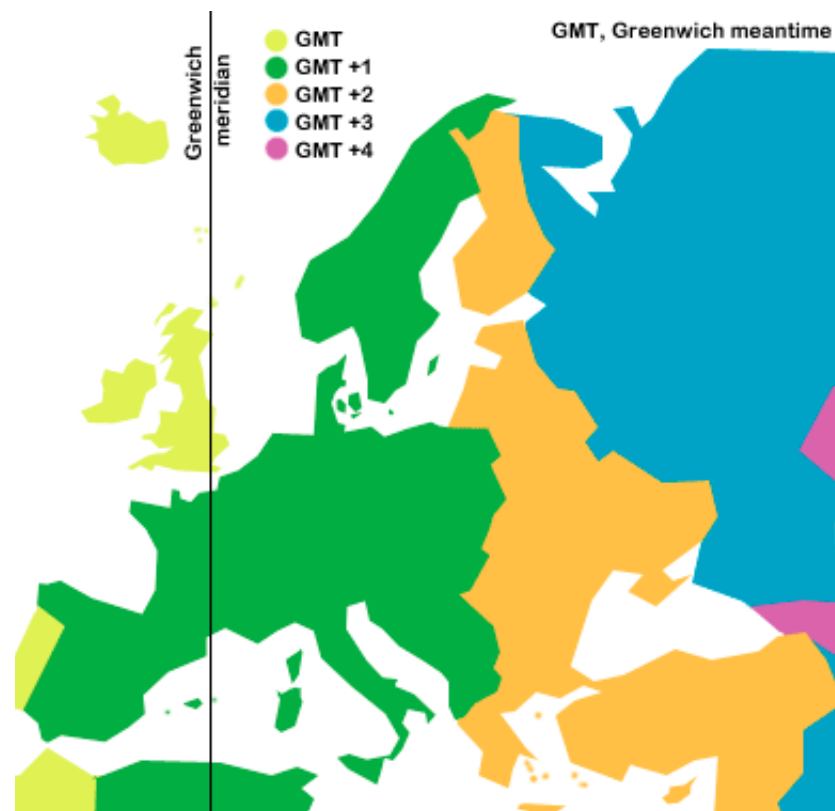
I takt med computerens fremtug, så kan vi rent teknisk overkomme mere og mere på mindre og mindre tid. For astrologer gælder det navnlig beregningerne, der i gamle dage (dvs. før 1980) tog et par timer at gennemføre sammen med den manuelle optegning af et horoskop

Prisen herfor er et mindre udbredt kendskab til den astronomiske baggrund for de beregninger og tegninger, computerne udfører for os. Ikke mindst påvirkes evnen til at vurdere de data, der må tages ind i computeren, før den kan udføre beregningerne.

De astrologiske data er jo ganske enkelt fødselsdag,-måned og -år plus fødselstid og fødested (by). Problemet ligger i fødselstiden og stedet, idet klokken ikke er den samme over hele Jorden. Ved historiske horoskoper fra før år 1900 er klokken endda ikke nødvendigvis den samme i hele landet. Problemet hedder *zonetider*.

Lokal middelsoltid

Indtil slutningen af 1800-tallet var det almindeligt, at hvert land eller område havde sin egen lokaltid, der ofte var fastlagt som middel-soltiden i landets hovedstad. I Danmark

benyttede man således Københavns middelsoltid som fællestid for hele landet frem til 1894.

Dette førte landene imellem til en mængde tidszoner med umage spring i klokkeslættene. I USA havde man fx ikke mindre end 75 forskellige tidszoner langs en jernbanestrækning fra østkysten til vestkysten. For at råde bod på dette forhold blev det ved en international kongres i Washington, D.C. i 1884 besluttet at opdele Jorden i 24 tidszoner, hver med en udstrækning på 15° i geografisk længde svarende til en tidsforskel på en hel time. I virkeligheden er der dog en 25. tidszone, nemlig den, der strækker sig fra 23°15'

bredde og til 7½° bredde omkring den 180. breddegrad, dvs. langs den såkaldte datolinie.

Systemet var blevet foreslået af den canadiske jernbaneingeniør *Sandford Fleming* (1827-1915) i slutningen af 1870'erne og en halv snes år senere indførte man et zonetidssystem, der kan tage højde for døgnets lys- og mørkeperioder forskellige steder på Jorden.

Regional zonetid

Zonetidssystemet deler verden op i zoner af 15°s længde. Inden for hver zone er klokkeslættet det samme. Udgangspunktet for dette system er en længdegradslinie, der går gennem Lon-

don, dvs. Greenwich observatoriet der. Derfor kaldes denne linie for Greenwich-linien, hvor selve GMT tidszonen (Greenwich Mean Time) strækker sig $7\frac{1}{2}^\circ$ på hver side.

I forhold til en østligere zone er klokkeslættet en time tidligere, og i forhold til en vestligere zone er klokkeslættet en time senere. Zonerne er dog ikke kun trukket med lige linjer, og i de fleste atlas kan man se, hvorledes tidszonerne er fordelt ud over Jorden. Af praktiske grunde følger zonegrænserne på land som oftest landegrænser eller geografiske strukturer (se ill.).

Dansk zonetid

Den zone, Danmark ligger i, er beregnet med midte i 15° øst og strækker sig $7\frac{1}{2}^\circ$ på hver side. Denne zonetid kaldes også mere teknisk for ZT -1, idet der skal trækkes en time fra vort klokkeslæt for at give GMT-tidspunktet. Vores zone, der strækker sig ned gennem hele Europa - og for såvidt også nedover den sydlige halvkugle - kaldes på vore breddegrader for mellemeuropæisk tidszone (MET).

Den mellemeuropæiske tid blev indført i Danmark ved lov den 29. marts 1893 med virkning fra den 1. januar 1894 klokken 00, hvor urene blev sat 9m 41s frem fra Kbh-tid til ZT-1. Før den mellemeuropæiske tid blev gældende her, beregnedes klokkeslættet i Danmark ud fra vores ældste observatorium, Rundetårns, position.

Zonetidens historie

Zonetid blev først foreslået af Charles F. Dowd, New York, i 1869. Ti år senere i 1879 blev

zonetiden i Canada foreslået af Sandford Fleming for at koordinere jernbanetrafikken, og den blev indført i USA og Canada den 18. november 1883.

Ved en konference i Washington i 1884 blev zonetidssinddelingen drøftet, men ikke vedtaget, da det lå uden for delegationernes mandat. Der blev dog vedtaget et døgn på 24 timer begyndende ved midnat, og tidszonerne blev drøftet og anbefalet. Vedtagelsen af 'midnatsdøgnet' blev gjort, fordi den astronomiske og maritime definition af døgnet begyndte ved middag, og derfor var der i praksis to definitioner af døgnet helt frem til 1927.

Uanset at konferencen ikke vedtog tidszonerne, så blev de benyttet. Sverige havde således indført zonetid +1 allerede i 1884, mens Danmark først ved en lov fra 1. januar 1894 indførte samme zonetid. De to lande havde altså i mange år måttet leve med en urforskel på 9 min. og 41 sek.

Hvor Danmark tidligere havde vedtaget at beregne landets tid ud fra København, selv om en del forslag faktisk havde anbefalet en tid fra en position noget nærmere midten af landet (man så åbenbart bort fra Bornholm), så blev zonetiden nu fastlagt som tiden på 15° Øst, der netop går gennem Bornholm. Nærmere bestemt går zonetidslinien igennem Gudhjem, og helt præcist gennem fiskerlejet Melsted lige syd for byen. Altså omtrent så østligt, som man overhovedet kan komme i Danmark.

Andre landes zonetider

Som astrolog er det altså værd at erindre sig, at tidszoner stort

set blev indført verden over den sidste snes år før år 1900. Dette betyder, at man ved historiske data, dvs. fødselstider for folk født før da, må regne med lokaltider.

For at have helt præcise oplysninger, må astrologer slå op i et zonetids-atlas, eksempelvis *The International Atlas* og *The American Atlas*, begge af Thomas G. Shanks. De blev første gang udgivet i 1985 af ACS Publications og har siden fået mindre revisioner og opdateringer. Ved et arbejde med historiske og udenlandske data er et zonetidsatlas helt uundværligt.

KILDE

- <http://www.jmarcussen.dk/maritim/mart/krono05.html>

Nyhedsbrevet Sophie udgives løbende og efter behov af Astrologisk Museum. Tidligere numre kan findes på museets hjemmeside <http://pub.asmu.dk> Museets bestyrelse udgør redaktionen, og ansv. red er Claus Houlberg Artikler udtrykker forfatterens synspunkter og ikke nødvendigvis museets.